

164. Kaposvár, 61-es út elkerülő szakasz,
2. és 3. számú lelőhely

(Somogy megye) U, R, B, LT, Ró, Á

A 2. és 3. lelőhely feltárására a Kaposvárt elkerülő 61-es út építését megelőzően került sor. A 2. lelőhelyen 10 000 m²-en 140 objektumot tártunk fel. A lengyeli kultúra 23–25 objektuma mellett a Balaton-Lasinja kultúrához tartozó három nagyobb anyaggyerőhely és egy 100–110 m átmérőjű körárok került elő. Az utóbbi feltehetően erődítés nyoma lehetett. A lelőhelyen kibontottunk egy pécel-badeni és néhány kora bronzkori gödröt. 21–25 objektum (gödrök, házomladék, kemence maradványa) a Mészbetétes edények népe kultúrájához sorolható. A terület nyugati végében négy földbe mélyített kelta házat, keleti, völgyben levő részén két, késő Árpád-kori tűzhelyet tártunk fel.

A 3. lelőhelyen 7500 m²-en 600 objektum került felszínre. A Dunántúli vonaldíszes kultúrához két vagy három cölöpház (Langhaus) köthető. A lelőhely északi részén néhány kora bronzkori gödör volt. Az objektumok nagyobb részét (közel hatszázat) a római kori házak, kemencék, tűzhelyek, anyaggyerőhelyek, gödrök, cölöplyukak, kisebb-nagyobb árokszakaszok tették ki. Napvilágra került még négy, teljesen földbe mélyített gödörház és számos U alakú, speciális kemence. A római kori település 2–3. századi és legalább két periódusú volt. A lelőhely északi határán egy szétszántott, 4. századi kis-bronzokból álló római éremleltre bukkantunk.

Ásatásvezető: Bárdos Edith és Gallina Zsolt.

Munkatársak: Kolozsi Barbara, Voicsek Vanda régészek, Szabó Sándor geológus-geodéta, Ambrus Edit, Mészáros Szilvia rajzoló, Fekete Csanád, Kreiter Attila régészhallgatók.

BÁRDOS EDITH – GALLINA ZSOLT

165. Kaposvár, 61-es út elkerülő szakasz,
4., 12., 13., 14., számú lelőhelyek

(Somogy megye) R, B, Á

A 61. főút Kaposvárt elkerülő szakaszán Toponár irányából Kaposfüred felé egy 600 m hosszú szakaszt tártunk fel. A bicikliút mellett az úttestre merőlegesen, annak két oldalán K-Ny-i irányban, 300 m hosszú és 100 m széles felületet humuszoltunk le az itt megépítendő millenniumi kilátó miatt. Ily módon egy nagy kiterjedésű, dombháton végignyúló lelőhelyet sikerült feltárni (12., 13., 14. sz. lh.). A középső rézkorban ovális alakú árkokat építettek, amelyek a tetőkön egymástól nagy távolságra helyezkedtek el (Balaton-Lasinja kultúra). Körülöttük különböző rendeltetésű gödörobjektumok voltak, köztük néhány kora bronzkori anyagot tartalmazott (Somogyvár-Vinkovci kultúra). Több, kisebb-nagyobb csoportot alkotva 30 zsugorított temetkezés került elő és egy „gödörhulla”. Az egyik csoport kora bronzkori népesség temetkezése a mellékletek alapján (Kisapostagi kultúra). Az Árpád-korban is megtelepedtek itt, földbeásott házakat, szabadban lévő kemen-

céket tártunk fel ebből a korszakból (11–13. század). A 12., 13., 14., számon szereplő lelőhelyek egyetlen nagy lelőhelyet alkotnak. A feltárt terület nagysága: 18 842 m². Feltárt objektumok száma: 254.

Az út nyomvonala É-i irányban egy völgyön, hajdani vízfolyás helyén megy át, itt található a 3. sz. lelőhely. A 4. sz. lelőhely egy dombra húzódik fel a Zaranyi-erdő és a Toponárt Kaposfüreddel összekötő út között, az út nyomvonala által átvágott hossza kb. 450 m (ebből kb. 300 m-nyi szakaszt tártunk fel). Hatalmas méretű ívelt árokszakaszok, gödörobjektumok kerültek feltárásra. A Dunántúli vonaldíszes kultúra népessége élt itt. Kiemelkedő lelet a 107. sz. árok oltártöredéke. Ugyanezen a területen kora bronzkori anyagot tartalmazó gödrök is voltak (Somogyvár-Vinkovci kultúra), valamint 3 urnás temetkezés egymástól nagy távolságra. A feltárt terület nagysága 12 096 m², az objektumok száma: 123.

A lelőhely feltárását 2000 tavaszán folytatjuk. Az említett lelőhelyek feltárása 1999. július 5. és november 26. között zajlott.

Munkatársak: Kolozsi Barbara, Voicsek Vanda régészek, Szabó Sándor geológus-geodéta, Ambrus Edit (SMMI) rajzoló, Fekete Csanád, Krémer Attila, Márk László egyetemi hallgatók (Szeged JATE).

BÁRDOS EDITH – GALLINA ZSOLT

166. Kaposvár, 61-es út elkerülő szakasz,
26. számú lelőhely

(Somogy megye) A

A 61-es út Kaposvárt elkerülő szakaszának építése során rézsűzés közben a 119 + 150 – 119 + 200 km szelvényben csontvázakat bolygattak meg, és 93 sírt tártunk fel. A rézsű földmunkái következtében legfeljebb 5–6 sír pusztulhatott le. A sírokat leletanyaguk alapján a 8. század első harmadától indulóan keltezhetjük. A temető nyugati szélét sikerült feltárni, itt É-D-i kiterjedése kb. 50 méter. A temetkezések keleti irányban folytatódnak.

A sírok általános tájolása NyDNy-KÉK, mélységük változó, általában két végükön lemélyítettek, nagymértékben bolygatottak. A női sírok leletei dinnyemag és folytatott opak üveggyöngyök, egyszerű drótkészerek és filigrános fülbevalók. Különlegesek és egyediek a vascsőből készült tűtartók. A férfi sírok leletanyagában a széles pajzs alakú, áttört indamotívumos, a keskeny pajzs alakú, hármass elosztású övveretek, áttört szőlőfürtös és pikkelymintás, valamint kétlapú lapos indás szíjvégek találhatóak. A veretek között több vastagon ónozott felületű is található. Három lótemetkezés is előkerült, a lovakat tulajdonosuk mellé, a déli oldalon temették el. A lószerszám díszei félgömbös bronz lemezveretek és vaskantárrózsa. A 13. sz. sírből egy széles pengéjű vaslándzsa került elő.

Az eddig ismert leletanyagban szokatlan, illetve hiányzó, vasból készült tűtartók tanúsága szerint a temető valószínűleg a 61-es út Kaposvárt elkerülő szakasz 1. sz. lelőhelyén előkerült kohótelepet (804. objektum) „üze-

meltető” közösség temetkezési helye lehetett. A két lelőhely távolsága 750–800 m.

Munkatársak: Gallina Zsolt, Somogyi Krisztina, Vócsek Vanda régészek, Szabó Sándor geológus-geodéta, Ambrus Edit és Nyári Zsolt rajzoló.

DR. KÖLTŐ LÁSZLÓ

167. Kaposvár, Ady Endre utca 15.

(Somogy megye) I

Ferka József bejelentést tett, hogy a házzal szemben az új építkezés csatornázása közben az aknában ásott gödrökben famaradványokat látott.

A helyszínre azonnal kiszállva megállapítottam, hogy az aknagödrökben facölöpök, illetve rőzsekötegek maradványait roncsolta a szennyvízelvezető csatorna árkát ásó munkagép. A jelenlegi utca szintjétől mérve 200–275 cm közötti mélységben a várhoz vezető dorongút maradványait jelentő vízszintes gerendákat és rőzseköteget lehetett megfigyelni.

Régészeti munkára lehetőség nem lévén, valamint, mivel az utcai építkezések során korábban már gyűjtöttünk anyagot a famaradványokból, fényképen rögzítettem a látható jelenségeket.

DR. KÖLTŐ LÁSZLÓ

168. Kaposvár, Kaposvárt elkerülő út

(Kaposvár – Szántód és Kaposvár – Fonyód között)

(Somogy megye) B, Rő, Kk

A Kaposvár-toponári út (6505. út) és a Deseda közötti legelőről, a csomópont É-i szárának környékéről, 117,4 km-nél bronzkori és késő középkori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk a rossz megfigyelhetőség ellenére (A. lelőhely).

A 120,8 km pont környékén, a Sárdülőben 1 darab római kori kerámiát és salakdarabot találtunk (B. lelőhely).

Az É-i oldalon, 121,7 km-en 1 darab középkori edényfültöredéket (D. lelőhely), a 121,9 km-en pedig 1 darab újkori/római kori(?) kerámiatöredéket és 1 darab újkori ólomplombát gyűjtöttünk (C. lelőhely).

A 118-as km szelvény területén, a Kapos Kombinált DK felé kanyarodó nyomvonalon, 118–118,4 km között, kb. 400 m hosszan 50 m szélességben bejárt területen egy intenzív őskori (bronzkori) és középkori lelőhelyet lokalizáltunk, amely a Zaranypusztáig vezető úttól a Deseda mocsaráig húzódott (1. lelőhely). A dombháton nagyszámú mészbetétes edénytöredéket és állatcsontot gyűjtöttünk, majd a Deseda felé hajló lejtőn ehhez még több középkori kerámiatöredék és 1 darab emberi koponyatöredék is társult. A Deseda partjának mocsarasabb részéről inkább több középkori cserép származott. A lelőhelyről a Rippl Rónai Múzeum adattárában is találtunk feljegyzést; a területen Eöry Béla őskori kerámiatöredékeket, csiszolt csonteszközt, pattintott kőeszközt talált.

A 119,3–119,45 km között, addig a pontig, ahol a tervezett út nyomvonala keresztezi a nagyfeszültségű veze-

téket, kb. 150 m hosszan, 40 m szélességben megfigyelt területen középkori és őskori kerámiát, salakot és patincot gyűjtöttünk (2. lelőhely). A kilátóra felvezető út nyomvonala valószínűleg szintén beleesik a lelőhelybe, itt a lelőhely legnagyobb, É-D-i kiterjedése kb. 100 m.

Az út nyomvonala ezután egy mélyebben fekvő mocsarasabb területen keresztül húzódik a 119,5–119,6 km között, ahol kb. 100 m hosszan, 50 m szélességben nagyon intenzíven telített őskori és római kori lelőhelyet találtunk, nagyszámú kerámiadarab, üveg, illetve salak kíséretében (3. lelőhely).

A lép túloldalán, a nyomvonal Ny-i folytatásában, az előző lelőhelytől kb. 50 m-re, az erdősávtól 300 m-re K-re, a 119,65–119,75 km között 100 m hosszúságban, 35–40 m szélességben bejárt területen szórványosan folytatódott az őskori és római kori leletanyag (4. lelőhely).

A 120-as km szelvény előtt kb. 100 m-re, a 119,9 km pontnál találtuk az 5. lelőhelyet, amelyet csak néhány darab pattinték és őskori kerámiatöredék jelölt.

A 120-as km környékén néhány darab őskori és római kori edénytöredéket találtunk (6. lelőhely).

A 7. lelőhelyet a tavalyi D. lelőhely helyén találtuk meg, a 121,6–121,65 km között, 50 m hosszan, 35 m szélességben jártuk be, és most is kora újkori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk a területről.

A Kaposvár–kaposfüredi útig (67. út) követett nyomvonalon, a tervezett csomópont területén szórványosan újkori cserepeket találtunk.

A Kaposvár–kaposfüredi úttól 150–200 m-re Ny-ra, a 122,3 km pont környékén szórványosan salakdarabokat és 1 darab őskori kerámiát találtunk (8. lelőhely). Ezen a részen a nyomvonalat jelölő karók még kevésbé voltak szembetűnők.

A 123. km pontnál található vízfolyás Kaposfüred felé eső K-i partján, Füred irányában, 122,9–122,95 km között, kb. 50 m hosszan elszórt salakdarabokat találtunk (9. lelőhely).

A vízfolyás Ny-i partjától a vasúti töltésig terjedő kb. 200 m hosszan és 35 m szélességben átvizsgált területen, 123,05–123,25 km között nagyszámú salakot, pattintékokat és néhány darab őskori kerámiát gyűjtöttünk (10. lelőhely).

A vasútvonaltól 50 m távolságban kezdődően, 150 m-en keresztül 123,3–123,45 km között salakdarabokkal sűrűn fedett területet találtunk, ami vaskohók meglétére látszik utalni. A nagyszámú téglák és kötörmelék mellett, 1 darab pattintékot, újkori és őskori kerámiát találtunk (11. lelőhely).

M. ARADI CSILLA – BÁRDOS EDITH –

KÖLTŐ LÁSZLÓ – HONTI SZILVIA – MAGYAR KÁLMÁN –

NÉMETH PÉTER – SOMOGYI KRISZTINA

169. Karád, Kőhát-dűlő

(Somogy megye) Rő

Karád D-i része és a Karádi vízfolyás között nagy kiterjedésű területen hasonló római épület nyomai figyel-